
Sürdürülebilirlik 101

Temmuz 2020

Yasal Uyarı ve Bilgilendirme

İşbu Sürdürülebilirlik 101 rehberinde yer alan bilgilerin doğruluğuna ilişkin gerekli özen gösterilmiş olmakla birlikte, bu bilgilerin ve içeriğın doğruluğı ve eksiksiz oluşu hususunda taahhüt verilmemektedir.

Ayrıca burada yer verilen bilgiler, zaman içerisinde değışebileceğı gibi, şirket ve sektör bazında farklılaşabilmektedir.

Burada yer alan bilgiler danışmanlık kapsamında sunulmamaktadır ve hiçbir şekilde yönlendirici nitelikte değıldir.

Rehber'de yer verilen bilgiler üzerinde, TÜYİD Yatırımcı İlişkileri Derneğı hak sahibi olup, bunlar kaynak olarak TÜYİD Yatırımcı İlişkileri Derneğı'nin adı ve linki verilmek şartıyla üçüncü kişi ve kurumlarca serbestçe kullanılabilir.

Değerli Paydaşlarımız,

Şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarına ve stratejilerine ilişkin raporlamaların, yatırımcılara veri ve bilgiye dayalı karar alma fırsatı vererek piyasaların büyümesine katkıda bulunduğuna inanıyoruz.

Yatırımcılar her geçen gün operasyonel ve finansal verilerin yanı sıra çevresel, sosyal ve yönetim göstergelerini de yatırım kararlarına entegre ediyorlar. Benzer finansal ve operasyonel performansı olan şirketler arasında karar verirken daha yüksek sürdürülebilirlik performansı olanı tercih ettiklerini ve bu konuda performansı düşük olan veya raporlama yapmayan şirketlerin de bu yatırım havuzuna artık giremediklerini gözlemliyoruz.

Peki bu yeni yatırım dinamiğine nasıl cevap vermeliyiz?

Şirket üst yönetimlerinin konunun önemini anlaması ve tüm paydaşları kapsayacak şekilde sahiplenmesini nasıl sağlamalıyız? Bu konudaki önceliklerimizi nasıl belirlemeli, sürdürülebilirliği şirket stratejimize ve yatırım hikayemize nasıl entegre etmeliyiz? Şirket performansını ölçmek için önümüze gelen sayısız sürdürülebilirlik kriterinden yatırımcı tabanımız için en önemli olan ve şirketimize en fazla katma değer sağlayacakları nasıl seçmeliyiz? Bu suretle özellikle uzun vadeli yatırım yapan sürdürülebilirlik fonlarından şirketimize, ve ülkemize gelen payın artırılmasını nasıl sağlamalıyız?

İşte şirketlerimiz ve piyasamız açısından bu katma değeri sağlayacak olan itici güç bizleriz, yani yatırımcı ilişkileri profesyonelleri.

Biz de Yatırımcı İlişkileri mesleğinin ülkemizdeki temsilcisi olarak şirketlerimizin, büyüklüğü 50 trilyon ABD dolarına ulaşan küresel sürdürülebilirlik fonlarının ilgi alanına girmesi için sürdürülebilirliği ana önceliklerimizden biri olarak ele alıyoruz. Sürdürülebilirliğin artan önemine olan inancımızla, ülkemizde farkındalığı artırarak, uygulama ve raporlamada küresel standartlara ulaşılmasını hedefliyoruz. Yayınlarımız ve eğitimlerimizle sizlere destek olmak için aralıksız çalışıyoruz.

Sürdürülebilirliğe giriş niteliği taşıyan bu kaynağı hazırlayan Yönetim Kurulu üyemiz Eser Taşcı'ya teşekkürlerimi sunarım.

Aslı Selçuk

TÜYİD Yönetim Kurulu Başkanı

Temmuz 2020

“Sürdürülebilirliğin yolu artık daha az zarar vermekten değil, daha fazla iyilik yaratmaktan geçiyor.”

Jochen Zeitz, B Team Kurucu Ortağı

İçindekiler

Bölüm 1: Sürdürülebilirliğe Giriş.....	4
Bölüm 2: Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi.....	5
Bölüm 3: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları.....	7
Bölüm 4: Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi.....	8
Bölüm 5: Kurumsal Sorumluluk Raporlaması.....	10
Bölüm 6: Küresel Raporlama İnisyatifi (GRI).....	13
Bölüm 7: Entegre Raporlama.....	13
Bölüm 8: Sorumlu Yatırım.....	15
Bölüm 9: Sürdürülebilirlik Endeksleri.....	16

Bölüm 1: Sürdürülebilirliğe Giriş

“Dünyanın en büyük yatırım danışmanlığı şirketi BlackRock’ın CEO’su Larry Fink, yayımladığı yıllık mektubunda iklim değişikliğinin beklenenden de yakın bir zamanda finans dünyasını temelden değiştireceğini söyledi. Fink, kariyerinde gördüğü birçok krizin etkilerinin kısa vadeli olduğunu ancak iklim değişikliğinin uzun vadelere yayılan yapısal değişimler getireceğinin altını çizdi ve şirketler, hükümetler ve yatırımcıların sermayelerinin yeniden tahsisi için hazırlıklı olması gerektiğini belirtti.”

İklim değişikliği yatırımcıların gündemine ne zaman girdi? Yatırım kararlarında neden etken olmaya başladı? Bu noktaya nasıl geldik? Çevreyle başlayan sorumluluklar nasıl bu kadar genişleyip ekonomik ve sosyal boyutu da kapsayacak şekilde tüm iş dünyasının sorumluluğu haline geldi? Çevreyle ilgili farkındalık yaratmak, gezegenimizi korumak neden yeterli gelmedi?

Türk Dil Kurumu’nun henüz tanımlamadığı bir sözcük, nasıl bu kadar hızlı gündemimize oturdu?

Gelin, bu yolculuğun tarihsel gelişimine ve mihenk taşlarına birlikte kısaca göz atalım.

Bölüm 2: Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi

Başlangıçta sanayileşmenin neden olduğu dar kapsamdaki çevresel etkilere işaret eden bu yaklaşım, 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı ile resmi bir platforma oturdu. Stockholm’de gerçekleştirilen bu uluslararası konferans aynı zamanda Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın (UNEP) da kurulmasına ev sahipliği yaptı. UNEP dışında konferansta aynı zamanda Büyümenin Limitleri adlı bir rapor yayımlandı. Çevre tahribatına dur demek için “sıfır büyüme”nin şart olduğunu söyleyen raporla ilgili tartışmalar bugün bile sürüyor.

“Sürdürülebilir Kalkınma” kavramı ise ilk olarak 1987 yılında yayımlanan Brundtland Raporu’nda tanımlandı. Genel kabul gören bu tanıma göre sürdürülebilir kalkınma; “gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneklerini tehlikeye sokmaksızın bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılamak”tır.¹ Bu raporda, sürdürülebilir kalkınma için “sıfır büyüme” öngörülüyordu.

İlk sürdürülebilirlik yol haritası 1992 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda ortaya kondu. Agenda 21 adı verilen bu aksiyon planı aynı kurumsal yönetim ilkeleri gibi gönüllülük esasına dayanıyordu. Konferansta ayrıca Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi imzalandı.

1990’lı yılların önemli gelişmelerinden biri de 1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü oldu. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sözleşmesi’nin içinde yer alan bu protokolle iklim değişikliği konusunda ilk uluslararası çerçeve hayata geçmiş oldu.

2000’li yıllara ise bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alacağımız Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ağırlığını koydu.

¹ https://www.borsaistanbul.com/datum/surdurulebilirlik/SURDURULEBILIRLIK_OZET_BILGILER.pdf

Sürdürülebilirlik Kavramının İlk Kullanımı

Alman muhasebeci ve maden işletmecisi Hans Carl von Carlowitz'in ormancılık sektörü bağlamında "sürdürülebilirlik" konusundaki kitabı *Sylvicultura oeconomica, oder haußwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur wilden Baum-Zucht* yayınlandı.

Sürdürülebilirlik ve Kalkınma buluşuyor

Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği'nin (IUCN) 1980 yılındaki genel kurulu sonrası ortaya çıkan Dünya Koruma Stratejisi (WCS) belgesi yayınlandı.

İnsani Gelişme Raporu

Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) kavramının açıklayamadığı boyutları masaya yatıran İnsani Gelişme Raporu 1990 yılında *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)* tarafından yayınlandı.

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED)

1992 yılında, Rio de Janeiro'da Yeryüzü Zirvesi olarak bilinen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) düzenlendi. Konferansın sonunda Gündem 21 (Agenda 21) adında bir eylem planı ve iki önemli uluslararası sözleşme (Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi - UNCBD ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi - UNFCCC) ortaya çıktı.

Binyıl Kalkınma Hedefleri

Birleşmiş Milletler bu sefer New York'ta düzenlenen *Binyıl Zirvesi* (Millennium Summit) sonrasında *Binyıl Kalkınma Hedefleri - BKH* (Millennium Development Goals) hedeflerini açıkladı.

1713

1972

Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı

Stockholm'de düzenlenen "Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı" çevre sorunlarını küresel gündeme taşıdı ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kuruldu.

Büyümenin Limitleri - (Limits to Growth)

Sınırlı bir dünyada sınırsız bir büyümenin imkansızlığını anlatan *Büyümenin Limitleri* (Limits to Growth) yayınlandı.

1980

1987

Brundtland Raporu - Ortak Geleceğimiz

Sürdürülebilir kalkınma teriminin popülerleşmesi ve tanımının belirlenmesi, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (WCED) 1987 tarihli *Brundtland Raporu, Ortak Geleceğimiz* (Our Common Future) raporuyla gerçekleşti.

1990

1992

1997

Kyoto Protokolü

İklim değişikliği konusunda ilk uluslararası çerçeve sözleşme olan Kyoto Protokolü, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi içinde imzalandı.

2000

2015

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Birleşmiş Milletler, yürürlük dönemi sonlanan Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin yerine Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni (SKH) Eylül 2015'de açıkladı. 2030 yılına kadar hayata geçirilmesi planlanan 17 Hedef, daha mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir gezegenin temel başlıklarını içeriyor.

Paris İklim Anlaşması

Uzun süren müzakereler sonucunda 2015 Aralık ayında Paris'te gerçekleştirilen 21. Taraflar Konferansı'nda Paris Anlaşması metni kabul edildi. Anlaşma 22 Nisan 2016'da imzaya açıldıktan sadece aylar sonra, 4 Kasım 2016'da resmen yürürlüğe girerek Birleşmiş Milletler tarihinde en hızlı devreye giren çevre anlaşması niteliği kazandı.

Şekil 1: Sürdürülebilirliğin Tarihçesi

Bölüm 3: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

2015 yılında Birleşmiş Milletler'e üye 193 ülke tarafından 2030 sonuna kadar ulaşılmak üzere kabul edilen "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" ², sürdürülebilirlikle ilgili çalışmaya başlamayı planlayan ülkelerin, şirketlerin ve insanların ilk çıkış noktası olmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, diğer bir deyişle Küresel Amaçlar, yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak için evrensel eylem çağrısıdır.³

Şekil 2: Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

2012 yılında Rio de Janeiro'da toplanan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda ortaya konan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, "Sürdürülebilir olmayan kalkınmanın zaten mümkün olamayacağı" noktasından hareketle; içinde yaşadığımız ve bir eşi daha olmayan ve doğal olarak bizden sonraki nesillere emanet etmemiz beklenen dünyamızın karşı karşıya olduğu çevresel, siyasi ve ekonomik sorunları ele alan evrensel bir hedefler kümesi ortaya koymuştur. Günümüzde şirketlerin %84'ünün Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları konusunda harekete geçtiği, %39'unun Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında hedef belirlediği ve %46'sının şirket faaliyetlerini Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile ilişkilendirdiği görülmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, onur kırıcı yoksulluğu ortadan kaldırmak üzere 2000 yılında küresel seferberlik başlatan Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin yerini almıştır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Amaçları iş dünyasının sürdürülebilirlik alanındaki rolünü çok daha belirgin hale getirmiştir. Genel anlamda çok soyut olan bir kavramı, birbiriyle bağlantılı 17 amaca indirgeyerek,

² <https://www.globalcompactturkiye.org/surdurulebilir-kalkinma-amaclari/>

³ <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html>

aksiyon almaya çok daha elverişli bir zemine oturtmuştur. Binyıl Hedeflerinin aksine, sadece gelişmekte olan ülkeleri değil, tüm gezeni kapsayarak, etki alanını çok daha artırmıştır.

Birleşmiş Milletler'in küresel kalkınma ağı oluşturmak için kurduğu bir program olan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, (UNDP) kalkınma amaçlarının uygulamaya konulması için çok büyük bir önem taşımaktadır. UNDP; hükümetler, sivil toplum kuruluşları, uluslararası şirket ve örgütlerle işbirliği halinde, kalkınma alanında ekonomik ve sosyal çalışmalar yapmakta, ülkelerin kendi bünyelerine uygun kalkınma modelleri oluşturmalarına katkıda bulunmaktadır. UNDP halihazırda 170 ülkede faaliyet göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi ise kapsayıcılık anlamında sürdürülebilirliğe büyük katkıda bulunan bu alanda faaliyet gösteren en büyük platformdur.

Bölüm 4: Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (Global Compact)

Kâr amacı güden ve gütmeyen tüm kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan Küresel İlkeler Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler'in eski Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından 2000 yılında Dünya Ekonomik Forumu'nda duyurularak başlatılmıştır. Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu platform, dünyadaki sürdürülebilirlik alanındaki en büyük ve kapsayıcı oluşumdur.

Yalnızca Birleşmiş Milletler organlarını ve sivil toplumu değil, tüm özel sektör şirketlerini ve kamu kuruluşlarını da kapsayan sözleşme; insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele konularında küresel çapta kabul görmüş on ilkeyi temel almaktadır. Bu ilkeler doğrultusunda ortak hedefler belirlenmekte ve bu hedefleri benimseyen bütün kuruluşların, hem strateji oluşturma, hem de uygulama aşamasında şeffaflığa dayanan gönüllü katılımı aranmaktadır.

Bu noktada sadece taahhüt yetmemekte, bu taahhüttün altına imza atan şirketlerin, bu alandaki faaliyetlerini ve performanslarını da raporlamaları beklenmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde ve bölgesinde kurulan ağlar aracılığıyla yönetilen bu inisiyatif, bugüne kadar birçok şirketin, sivil toplum kuruluşunun, üniversitenin ve belediyenin sürdürülebilirlik alanındaki çalışmaları için ilk adımı olmuştur. Nitekim bu 10 ilkeye uyacaklarına dair bir taahhüdün altına imza atan şirketler, bu farkındalık sayesinde, zaman içinde bununla yetinmemiş, yeni aksiyonlar almışlardır.

Katılımcıların bu alanda gösterdikleri faaliyetleri raporlamaları ise, çok daha ileri raporlama standartlarına ve çerçevelerine giriş için bir zemin teşkil ederek, sürdürülebilirlik alanında büyük fayda sağlamıştır.

İNSAN HAKLARI

İlke 1: İş dünyası, ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve haklara saygı duymalı. +

İlke 2: İş dünyası, insan hakları ihlallerinin suç ortağı olmamalı. +

ÇALIŞMA STANDARTLARI

İlke 3: İş dünyası, çalışanların sendikalaşma ve toplu müzakere özgürlüğünü desteklemeli. +

İlke 4: Zorla ve zorunlu işçi çalıştırma uygulamasına son verilmeli. +

İlke 5: Her türlü çocuk işçi çalıştırılmasına son verilmeli. +

İlke 6: İşe alım ve işe yerleştirmede ayrımcılığa son verilmeli. +

ÇEVRE

İlke 7: İş dünyası, çevre sorunlarına karşı ihtiyati yaklaşımları desteklemeli. +

İlke 8: Çevresel sorumluluğu artıracak her türlü faaliyete ve oluşuma destek vermeli. +

İlke 9: Çevre dostu teknolojilerin gelişmesini ve yaygınlaşmasını desteklemeli. +

YOLSUZLUKLA MÜCADELE

İlke 10: İş dünyası, rüşvet ve haraç dahil her türlü yolsuzlukla savaşmalı. +

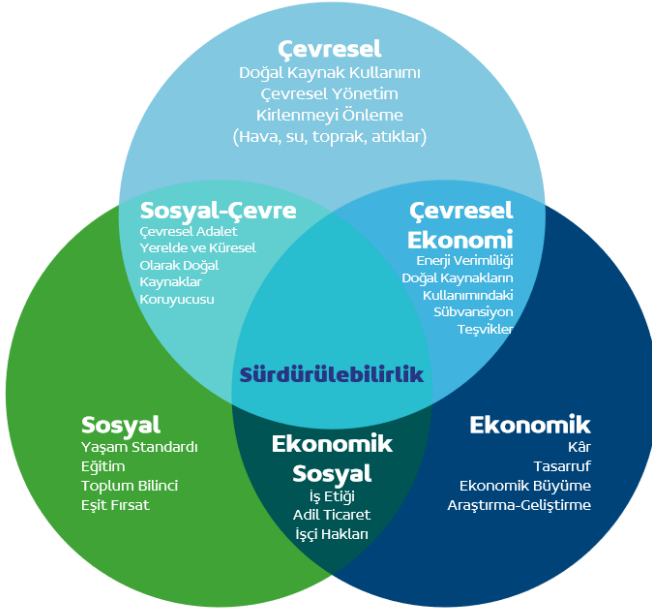
Şekil 3: Küresel İlkeler Sözleşmesi'nin 10 Temel İlkesi

Bölüm 5: Kurumsal Sorumluluk Raporlaması

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın yerine getirilmesinde en önemli role sahip paydaşlardan biri de özel sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok çokuluslu ve sorumlu şirketin Birleşmiş Milletler'in 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacından kendilerine uyanları belirleyerek ilk adımı atan özel sektör, bu alanda sorumluluklarını yerine getirmek üzere çalışmaktadır. Bu noktadan hareketle daha fazla inisiyatif alan, bu alanda çalışmak üzere ayrı birimler kuran ve kurumsal sorumluluk raporlaması yapan şirketlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu farkındalığı iş yapma biçimlerine de taşıyan şirketler stratejilerini bu yönde değiştirmekte ve uzun vadeli faydaya yönelmektedir.

Halka açık şirketlerin sorumluluğu, sürdürülebilirliğe her geçen gün daha fazla önem veren yatırımcılar olması sebebiyle artmaktadır. Küresel sürdürülebilirlik yatırımlarının büyüklüğü 50 trilyon ABD dolarına yaklaşırken, şirketlerine daha fazla yatırımcı çekmek isteyen, şeffaflığı kültürlerinin bir parçası olarak benimsemiş şirketlerin kurumsal sürdürülebilirlik performanslarını periyodik ve sistematik olarak raporladıkları görülmektedir.

Geleneksel yönetim anlayışında, şirket yönetimi sadece şirket hissedarlarına karşı hesap verirken; kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımında, hesap verebilirliğin kapsamı genişlemiştir. Paydaş; şirketin hedeflerine ulaşmasında veya faaliyetlerinde ilgisi olan çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, yatırımcılar, sendikalar, sivil toplum, kreditorler gibi kişi, kurum veya çıkar gruplarıdır. Paydaş kuramına göre; şirketleri paydaşlarıyla ilişkilerini güçlendirerek, kurumsal amaçlarına daha kolay ulaşabilirler.

Şekil 4: Sürdürülebilirliğin boyutları

Sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla paydaşlar, şirket performansını değerlendirerek aynı sektörde faaliyet gösteren bir başka şirketle kıyaslayabilmektedir.

Sürdürülebilirlik Yaklaşımının Şirketlere Sağladığı Faydalar

- Uzun vadeli sermaye ve uygun finansman koşullarının yaratılması
- Farkındalık yaratılması, çalışanların motive edilmesi ve yönlendirilmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi
- Yönetim sistemlerinin geliştirilmesi
- Etkin risk yönetimi
- Yeni iş fırsatları ve inovasyon olanakları yaratılması
- Sürekli iyileştirme
- Marka değeri, güven ve itibar sağlanması
- Paydaşlara yönelik şeffaflık
- Faaliyetlerin devamını sağlamak için lisans sahipliğini devam ettirmek
- Finansal değer yaratmak
- Paydaşlarla ilişkilerin olumlu gelişimi

Raporlama sürecinde şirketler, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkilendirilen uzun dönemli hedefler geliştirmekte, oluşturdukları sürdürülebilirlik vizyonu çerçevesinde yönetim stratejilerini şekillendirmektedir. Ayrıca, eksi ve artı yönlerini tespit ederek geliştirmeleri gereken alanlara odaklanabilmekte ve böylece iş dünyasında konumlarını güçlendirmek için atılması gereken adımları daha kolay belirleyebilmektedir.

Dünya çapında öne çıkan raporlama çerçeveleri Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative, GRI), UNGC uyarınca hazırlanan İlerleme Bildirimi Raporlaması (Communication on Progress, COP), Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council, IIRC) tarafından hazırlanan Entegre Raporlama (Integrated Reporting, IR) ve Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project, CDP) çerçevesinde hazırlanan CDP Raporlarıdır.

G4	COP	IR	CDP
<p>Yaygın olarak kullanılan GRI çerçevelerinin son versiyonudur.</p> <p>Ekonomik, çevresel ve sosyal performansa ilişkin ilke ve göstergeler belirler.</p> <p>Raporlanacak bilgilerin belirlenmesinde "öncelikli konular" kriteri getirmiştir. Bu yaklaşım ile şirketler faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinin tamamını değil, sadece kendi hedefleri ve toplum üzerindeki etkileri bakımından en kritik olanları raporlar.</p> <p>Yatırımcıların kolayca değerlendirebileceği raporlar ortaya çıkmış olur.</p>	<p>UNGC'nin insan hakları, çalışma standartları, çevre ve yolsuzluğa ilişkin 10 prensibini referans alır.</p> <p>İlerleme Raporu, bir şirketin bu prensiplere yönelik çalışmalarını kapsar ve şirketin bu yönde kaydettiği ilerlemeler hakkında paydaşların bilgilendirildiği yıllık beyanlardır.</p>	<p>Entegre raporlama, kurumun stratejisi, yönetim ve finansal performansı ile faaliyet gösterdiği alandaki çevresel, sosyal ve ekonomik faktörler arasındaki bağlantıyı tanımlar.</p> <p>Entegre raporlamayla, şirketin uzun dönemli vizyonunu ve stratejisini paylaşması, bu esnada mevcut durumunu ve kaynaklarını, değerlerini, hedefine ulaşmak için uygulamayı planladığı yöntemleri ve izleyeceği yolu anlatması beklenir. Diğer raporlardan farklı olarak hem geriye dönük bilgiler hem de ileriye dönük vizyon paylaşılır.</p> <p>Çerçeve ilk kez 2013 yılı sonunda yayınlanmış olup, 2014 yılı içinde de Türkçe versiyonu yayınlanmıştır.</p>	<p>Dünyada yaygın kullanılan bir raporlama çerçevesidir.</p> <p>Raporlamanın ana başlıktan İklim değişikliği, su kullanımı, ormanlara verilen zarar, tedarik zincirlerinin çevresel riskleridir.</p> <p>CDP, şirketlerin önemli çevresel verileri ölçebileceği, yönetebileceği ve paylaşabileceği bir global sistem sağlar. 700'ü aşkın kurumsal yatırımcı adına şirketlere çevresel verilerini açıklamaları için çağında bulunur. Şirketlerden toplanan bu veriler CDP'nin geliştirdiği derecelendirme metodolojisine göre derecelendirilir ve her sene CDP analiz raporları ve tematik raporlar hazırlanır.</p>

Şekil 5: En çok kullanılan sürdürülebilirlik raporlaması çerçeveleri

Bölüm 6: Küresel Raporlama İnisyatifi (GRI)

Vizyonunu ekonomik, çevresel ve sosyal performans konularının raporlanmasında aynen finansal raporlamada olduğu gibi rutin ve karşılaştırılabilir hale getirmek olarak özetleyebileceğimiz Küresel Raporlama İnisyatifi (GRI)⁴, dünya çapında faaliyet gösteren, kâr amacı gütmeyen merkezi Hollanda'da bulunan bir kuruluştur.

Vizyonunu ekonomik, çevresel ve sosyal alanlarda raporlamanın bir rutine bağlanabilmesi ve finansal raporlamada olduğu gibi dünya çapında bütün organizasyonlar tarafından hazırlanan raporların objektif bir şekilde karşılaştırılacak standartlara sahip olması şeklinde özetlenebilecek hedefleri doğrultusunda GRI, yeni raporlama çerçeveleri yayımlanmaktadır. Halen mevcutta kullanılan G4 raporlaması dünyada birçok şirket tarafından kullanılmaktadır.

Aynı zamanda tek bir çeşit raporlama standardının bütün sektörler tarafından sorunsuz kullanılabilmesinin neredeyse imkânsız olduğundan hareketle, sektör eklemeleri bulunmaktadır. Raporlama çerçevesi korunarak yapılan bu sektör eklemeleri, raporlama çerçevesinin otomotiv, bankacılık, gıda gibi farklı sektörlerde aynı verimlilikte kullanılması için uygun desteği sağlamaktadır.

Bölüm 7: Entegre Raporlama

Bir şirketin ekonomik sonuçları, çevreye olan etkisi ve sosyal refaha katkısını temel alarak ölçülmesi ve değerlendirilmesine üçlü raporlama (triple bottom line) adı verilmektedir. Şirketin mevcut raporlarında yer alan en önemli bilgileri bir araya getirirken bunların birbiriyle bağlantısını kurarak bunların şirketin bugün ve gelecekte değer yaratmasına ne şekilde etki edeceğine ilişkin bilgi veren raporlara ise entegre rapor denmektedir. Diğer bir tanımıyla, bir entegre rapor bir kuruluşun stratejisinin, kurumsal yönetiminin, performansının ve beklentilerinin kuruluşun dış çevresi bağlamında kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmayı nasıl sağlayacağını kısa ve öz bir biçimde raporlanmasıdır.

Entegre raporlamanın geçmişi 1994 yılında Nelson Mandela'nın, Güney Afrika'daki kurumlara duyulan güvensizliği azaltabilmek amacıyla şeffaflık ve bilgi paylaşımını teşvik etmek üzere Mervyn King'in King Komitesi'ni kurması için görevlendirmesine dayanmaktadır.

Entegre raporlama ile ilgili temel ilkeleri oluşturmak üzere 2010 yılında Güney Afrika'da International Integrated Reporting Committee (IIRC)⁵ oluşturulmuştur. IIRS, ilk Entegre Raporlama Uluslararası Çerçevesi'ni (International IR Framework) 2013 yılının Aralık ayında yayımlamıştır. Halen kullanılan bu çerçeve, Türkiye'de de sürdürülebilirlik alanında öncü bazı şirketler tarafından da kullanılmaktadır.

⁴ <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>

⁵ <https://integratedreporting.org/>

Entegre raporlamanın amaçları

- Finansal rapor kullanıcılarına sunulan bilginin kalitesini artırmak
- Kurumsal raporlamaya daha bütüncül ve verimli bir yaklaşım getirmek
- Sermayenin geniş bir tabanı için hesap verebilirlik ve yönetebilirlik öğelerini güçlendirmek
- Kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratılmasını teşvik etmek

Entegre raporlamanın sadece şirketlere değil, entegre raporlama yapan şirketin başta yatırımcıları olmak üzere diğer paydaşlarına da birçok faydası vardır. Bu faydalar, Entegre Raporlama Türkiye Ağı⁶ tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

Entegre raporlamanın yararları

Şirketler Açısından

- Kurumsal stratejilerin şirketin tüm sermayesi ve bunların birbiri ile ilişkilerinin anlaşılmasıyla belirlenmesini sağlar.
- Karar alma mekanizmalarını geliştirir.
- Şirkete uzun vadeli bakış açısı kazandırır.
- Daha iyi risk analizi yapmaya olanak sağlar.
- Marka değerini artırır.
- Çalışan motivasyonunu ve bağlılığını artırır.
- Finansmana daha kolay erişim ve dolayısıyla rekabet avantajı sağlar.

Yatırımcılar Açısından

- Şirketler hakkında güvenilir, bütüncül, standart ve karşılaştırılabilir veri sağlar.
- Verilerin kalitesinin artmasını ve veriler arası bağlantıların kurulmasını kolaylaştırır.
- Kaynakların, risk ve fırsatları yönetebilen şirketlere yönelmesini sağlar.
- Yatırımcı sürprizlerle karşılaşmaz, yatırımı için risk düzeyini doğru şekilde kendisi belirler.

Diğer Paydaşlar Açısından

- Paydaş iletişimini kuvvetlendirir.
- Tedarikçilerle daha yakın bir ilişki sağlar, işbirliklerini geliştirir.
- Şirketin tedarik zinciri boyunca nasıl bir değer yarattığının anlaşılmasını sağlar.
- Halkın iyi işlemeyen ve aldatıcı şirketleri kolayca fark etmesini ve aksiyon alabilmesini sağlar.

⁶ <http://www.entegreraporlamatr.org/tr/>

Bölüm 8: Sorumlu Yatırım

Yatırımcıların birikimlerini kurumsal sorumluluk konusunda belli standart oluşturan şirketlere yatırmaları olan sorumlu yatırımlar tüm dünyada 2020 yılının ortası itibarıyla 50 trilyon Amerikan doları büyüklüğe ulaşmıştır (<http://www.gsi-alliance.org/>).

Kısa vadeli ve sadece kâr amaçlı olan yaklaşımın sürdürülemez olduğunu yatırımcılar çok önceden keşfetmişlerdir. Şirketlerin ise paydaşlarının beklentilerden farklı bir yönde faaliyet göstermelerinin mümkün olmaması nedeniyle, en önemli paydaşlarından biri olan yatırımcıların beklentilerine göre faaliyetlerini ve stratejilerini şekillendirmeleri neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Sorumlu yatırımların büyüklüğünün artması ve bu yatırımların yatırım kararlarını bu doğrultuda yapmaları ise bu yatırımlardan pay almak isteyen şirketlerin bu alandaki çalışmalarına hız vermelerini sağlamıştır.

Yatırım kararlarında finansal getiriye ilave olarak çevresel, sosyal ve etik kaygıların da gözetildiği yatırım stratejileri olan sorumlu yatırımlar, dünyada özellikle son 10 yılda ana yatırım temalarından biri haline gelmiştir. “Etik yatırım”, “yeşil yatırım” ve “sürdürülebilir yatırım” olarak da ifade edilebilen sorumlu yatırımlar, getiri ve sosyal faydayı birlikte maksimize etmeyi hedefleyen bir yatırım modelidir.

Günümüzde, dört temel sorumlu yatırım stratejisi kullanılmaktadır:

Filtreleme (Screening) yaklaşımı: Negatif filtreleme stratejisinde, yatırımcılar üretim ve hizmetleri ile topluma ya da çevreye zarar veren şirketlere yatırım yapmaktan kaçınmakta; pozitif filtreleme stratejisinde ise, yatırım yapacakları şirketleri belirlerken, şirketlerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ÇSY) konularına ilişkin uygulamalarını dikkate alarak belli bir seviyenin üzerindeki şirket hisselerine yatırım yapmaktadırlar. Sorumlu yatırım fonu oluşturulurken, pozitif filtreleme yöntemi uygulanmaktadır.

Hissedarlık yaklaşımı (Shareholder Advocacy): Yatırımcıların, fon aktardıkları şirketin hissedarı gibi ÇSY faaliyetlerine ilişkin taleplerini şirket yönetimine iletip şirket kararlarını etkileyebilecekleri argümanını dikkate alan bir yatırım stratejisidir.

Sınıfının En İyisi (Best-In Class) yaklaşımı: Aynı sektörde faaliyet gösteren şirketler kıyaslanarak en iyi derecelendirmeye sahip olanların yatırım kararlarına dâhil edilmesi stratejisidir.

Toplumsal Yatırım (Community Investing) yaklaşımı: Bu yaklaşımda yatırımcılar, şirket hisseleri yerine kamu yararına yatırım yapan kurumlara fon aktarmaktadır. Daha çok Amerika’da kullanılan bir sorumlu yatırım türüdür.

Bölüm 9: Sürdürülebilirlik Endeksleri

Sürdürülebilirlik endeksi, yatırımcılar açısından sürdürülebilirlik ve kurumsal sosyal sorumluluk ilkelerini benimseyen şirketleri ayırt edip bu şirketlere yatırım yapmalarını sağlayacak bir araçtır.

Kuşkusuz finansal piyasaların en önemli kurumlarından olan borsaların da sürdürülebilirlik anlamında önemi büyüktür. Borsaların ellerindeki bu alandaki en önemli araç, sürdürülebilirlik endeksleridir. Dünya çapında ilk sürdürülebilirlik endeksi 1999 yılında geliştirilen Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksidir. Günümüzde bu endekslerin en önemlileri; Dow Jones ve FTSE4GOOD olmakla birlikte, dünyada sürdürülebilirlik endekslerine olan ilgi kesintisiz bir biçimde artmaktadır.

Bu endekslerin başlıcalarından olan Dow Jones Sürdürülebilirlik Endeksi⁷ 1999 yılından bu yana sürdürülebilirlik prensiplerine göre faaliyet gösteren şirketlerin performansını ölçen ve takip eden bir endekstir.

Londra Borsası'nda işlem gören şirketlerin kurumsal sorumluluk standartlarının belirlediği kriterlere uygun olarak ilerlemelerini denetleyen ve bu şirketlere yatırım yapılmasını güçlendiren endeks serisine ise FTSE4 Good Index Serisi⁸ adı verilmektedir.

Sürdürülebilirlik endeksinin Türkiye'deki örneği ise Borsa İstanbul (BIST) altında kurulmuş olan BIST Sürdürülebilirlik Endeksi⁹dir. BIST Sürdürülebilirlik Endeksinin amacı, "Borsa İstanbul'da işlem gören ve kurumsal sürdürülebilirlik performansları üst seviyede olan şirketlerin yer alacağı bir endeks oluşturulması, Türkiye'de ve özellikle Borsa İstanbul şirketleri arasında sürdürülebilirlik konusundaki anlayış, bilgi ve uygulamaların artmasıdır". BIST Sürdürülebilirlik Endeksi üzerinde uzlaşılan, uluslararası geçerliliği olan bir çerçeveye göre şirketleri sınıflandırmakta ve puanlandırmaktadır.

BIST Sürdürülebilirlik Endeksi 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren düzenli şekilde hesaplanmaya ve yayınlanmaya başlanmıştır. İlk yılında BIST 30 endeksinde yer alan şirketlerin, takip eden 2015 yılında ise BIST 50 endeksinde yer alan şirketlerin değerlemeye tabi tutulduğu ve listenin BIST 100 şirketlerine doğru genişletileceği ilan edilmiştir.

Sürdürülebilirlik endekslerinin getiri anlamında diğer endekslerden pozitif olarak ayrışması, endeks kriterlerinin belirlenmesindeki hassasiyet ve bu endekslerde yer almaya hak kazanan şirketlere sunulan teşvikler gibi konular endeksin yaygınlaşmasında rol oynamaktadır.

⁷ <https://www.spglobal.com/esg/csa/indices/djsi-index-family>

⁸ <https://www.ftserussell.com/products/indices/ftse4good>

⁹ <https://www.borsaistanbul.com/tr/sayfa/165/bist-surdurulebilirlik-endeksi>

Kaynaklar

https://www.borsaistanbul.com/datum/surdurulebilirlik/SURDURULEBILIRLIK_OZET_BILGILER.pdf

<http://www.skdturkiye.org/files/yayin/100-Maddede-Surdurulebilirlik-Rehberi.pdf>

<http://www.unglobalcompact.org>

<https://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/surdurulebilirlik-rehberi.pdf>

<http://www.entegreraporlamatr.org/tr/>